

پژوهش و توسعه حرفه‌ای

(راهنمای عملی روایت پژوهی، اقدام پژوهی و درس پژوهی)

نویسنده:

دکتر محمد مکوندی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۴۰۱

سرشناسه	: مکوندی، محمد، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور	: پژوهش و توسعه حرفه‌ای : (راهنمای عملی روایت‌پژوهی، اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی) / نویسنده محمد مکوندی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ص.: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۹۰۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه:ص. [۱۴۳] - ۱۵۳.
عنوان دیگر	: راهنمای عملی روایت‌پژوهی، اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی.
موضوع	: پروژه‌محوری در آموزش Project method in teaching روایتگری Narration (Rhetoric) پرس و جوی روایی (روش تحقیق) Narrative inquiry (Research methods) درس‌پژوهی Lessen study*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پژوهش و توسعه حرفه‌ای

(راهنمای عملی روایت پژوهی، اقدام پژوهی و درس پژوهی)

نویسنده: دکتر محمد مکوندی

ناشر: آوای نور

چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۹۰۷-۴

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۹۹، طبقه

دوم، تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵، شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

قیمت ۱۱۰۰۰۰ تومان

همه حقوق برای نویسنده محفوظ است.

تقدیم

به همسر و فرزندانم که با صبر و شکیبایی، امکان نگارش این کتاب را برایم فراهم نمودند.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه .....
۱۳	فصل اول: روایت پژوهی .....
۱۵	معنی و مفهوم روایت .....
۱۷	تفاوت روایت و داستان .....
۱۸	تفاوت متن روایی و غیر روایی .....
۲۰	راوی .....
۲۱	روایت پژوهی چیست؟ .....
۲۳	اهداف پژوهش روایی .....
۲۴	انواع روایت پژوهی .....
۲۴	۱- سرگذشت‌نامه .....
۲۵	۲- تاریخچه زندگی .....
۲۵	۳- تاریخ شفاهی .....
۲۵	۴- خود نوشت‌نامه .....
۲۵	۵- خود مردم نگاری .....
۲۶	پژوهش روایی در خدمت توسعه حرفه‌ای معلمان .....
۳۰	چگونه روایت‌ها بین دانش آشکار و دانش ضمنی (پنهان) پیوند می‌زنند؟ .....
۳۳	مقایسه تحقیقات کمی و کیفی .....
۳۶	پژوهش روایی کمی است یا کیفی؟ .....
۳۶	مزایا و معایب پژوهش روایی .....
۳۷	ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش روایی .....
۳۹	کدگذاری .....
۳۹	کدگذاری به چه معناست؟ .....
۴۱	مراحل کدگذاری .....
۴۱	۱- کدگذاری اولیه یا باز .....
۴۳	۲- کدگذاری محوری یا مقوله‌ها .....

۴۵	۳- کدگذاری انتخابی یا مضمون.....
۴۶	اعتبار پژوهش روایی.....
۴۷	الف: روایی.....
۴۷	به روش‌های زیر می‌توان روایی تحقیقات کیفی را سنجش کرد.....
۴۷	۱- چک کردن به وسیله مشارکت‌کنندگان.....
۴۸	۲- سه‌سویه‌سازی یا مثلث‌سازی.....
۴۸	۳- خود بازبینی محقق.....
۴۸	۴- داوری گروهی.....
۴۸	۵- تحلیل مورد منفی یا متباین.....
۴۹	ب) پایایی.....
۴۹	ملاحظات اخلاقی در پژوهش روایی.....
۵۳	فصل دوم: اقدام پژوهی.....
۵۶	تعریف اقدام پژوهی.....
۵۷	تاریخچه اقدام پژوهی و خاستگاه‌های آن.....
۵۹	انواع اقدام پژوهی.....
۶۰	الف) اقدام پژوهی فردی.....
۶۰	ب) اقدام پژوهی گروهی.....
۶۰	ج) اقدام پژوهی در سطح مدرسه.....
۶۰	ویژگی‌های اقدام پژوهی.....
۶۱	۱- پژوهش توسط دست‌اندرکاران.....
۶۱	۲- تأکید بر عمل.....
۶۱	۳- مشارکتی است.....
۶۲	۴- خود ارزیاب است.....
۶۲	۵- تعهد نسبت به بهبود امور آموزشی.....
۶۲	۶- غیر رسمی است.....
۶۳	۷- اقدام پژوهی شخصی است.....
۶۳	۸- روشی ساده است.....
۶۳	۹- تعمیم‌پذیری یافته‌ها ضروری نیست.....
۶۴	۱۰- اقدام پژوهی بر بهبود یادگیری تمرکز دارد نه بر بهبود رفتارها.....

۶۴	اهمیت و ضرورت اقدام پژوهی
۶۵	۱- اقدام پژوهی رویکردی تفکر مدار است
۶۵	۲- نزدیکی نظر و عمل
۶۵	۳- اقدام پژوهی باعث نوآوری در آموزش و پرورش شده است
۶۶	۴- اقدام پژوهی نوعی آموزش ضمن خدمت است
۶۶	۵- اصلاح وضع نامطلوب
۶۶	۶- دوری از نخبه‌گرایی
۶۷	۷- پاسخ‌گویی علمی
۶۷	۸- مناسب‌ترین راه برای حل مسئله است
۶۷	تفاوت و شباهت اقدام پژوهی با سایر پژوهش‌ها
۶۹	اعتبار در اقدام پژوهی
۶۹	۱- تعیین اعتبار به وسیله خود و همکاران
۶۹	۲- تعیین اعتبار توسط فرادستان و مراجعان
۶۹	۳- تعیین اعتبار به وسیله جامعه علمی و عموم
۶۹	گال، بورگ و گال (۲۰۰۵) پنج نوع اعتبار را تعیین کردند
۷۰	۱- اعتبار بازده
۷۰	۲- اعتبار فرایند
۷۱	۳- اعتبار دموکراتیک
۷۱	۴- اعتبار تسهیل‌کننده
۷۱	۵- اعتبار گفتگویی
۷۲	گروه نقاد در اقدام پژوهی
۷۲	ملاحظات اخلاقی در اقدام پژوهی
۷۳	برخی رهنمودهای اخلاقی که لازم است پژوهشگر رعایت کند
۷۳	۱- با مسئولان و مراجع قدرت گفتگو کنید
۷۳	۲- با شرکت‌کنندگان گفتگو کنید
۷۴	۳- با اولیا و سرپرستان گفتگو کنید
۷۴	۴- بر محرمانه بودن (رازداری) اطلاعات تأکید کنید
۷۴	۵- بر محرمانه بودن هویت شرکت‌کنندگان تأکید کنید
۷۵	۶- بر محرمانه بودن داده‌ها تأکید کنید

۷۵	۷- حق کناره‌گیری شرکت‌کنندگان از پژوهش را در نظر بگیرید.....
۷۵	۸- دیگران را در جریان کارها قرار دهید.....
۷۶	۹- حقوق مربوط به استقلال فکر خود را محفوظ نگه‌دارید.....
۷۶	۱۰- بر پیمانی که بسته‌اید وفادار بمانید.....
۷۶	زمینه‌های اجرای اقدام پژوهی.....
۷۷	مراحل اقدام پژوهی.....
۷۸	۱- عنوان تحقیق.....
۷۸	الف) عنوان باید در بر گیرنده‌ی مسئله اصلی تحقیق باشد.....
۷۸	ب) عنوان باید بدون ابهام و روشن باشد.....
۷۹	پ) عنوان باید از چارچوب محیط کاری محقق سرچشمه بگیرد.....
۷۹	ج) عنوان باید تغییر وضع نامطلوب را در جهت بهبودی و ارتقا نشان دهد.....
۸۰	د) عنوان باید با مسئله هم‌پوشی داشته باشد.....
۸۱	۲- مقدمه تحقیق (توصیف وضعیت موجود و تشخیص مسئله).....
۸۳	۳- بررسی پیشینه تحقیق (مرور ادبیات تحقیق).....
۸۴	الف) پیشینه نظری.....
۸۵	ب) پیشینه عملی.....
۸۷	۴- جمع‌آوری اطلاعات (شواهد ۱).....
۹۰	۵- تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها.....
۹۱	۶- انتخاب راه‌حل‌ها، اجرا و ارزیابی.....
۹۳	۷- جمع‌آوری اطلاعات (شواهد ۲).....
۹۵	۸- ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن.....
۹۶	۹- نوشتن گزارش نهایی.....
۹۹	فصل سوم: درس پژوهی.....
۱۰۱	درس پژوهی چیست؟.....
۱۰۴	تاریخچه درس پژوهی.....
۱۰۷	شباهت‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی.....
۱۰۷	تفاوت درس پژوهی با اقدام پژوهی.....
۱۰۹	انواع درس پژوهی.....
۱۰۹	۱- درس پژوهی درون مدرسه‌ای.....

۱۰۹	۲- درس پژوهی عمومی
۱۱۰	۳- درس پژوهی به عنوان بخشی از کنفرانس‌های ملی و محافل معلمان
۱۱۲	هدف‌های درس پژوهی
۱۱۳	اثرات درس پژوهی
۱۱۳	۱- کمک به توسعه حرفه‌ای معلمان
۱۱۴	۲- دیدن کودکان
۱۱۴	۳- کمک به انتشار محتوا و رویکردهای جدید
۱۱۵	۴- هماهنگی اهداف فردی معلمان با اهداف مدرسه
۱۱۵	۵- ایجاد شرایط برای بیان دیدگاه معلمان
۱۱۵	۶- تقاضا برای بهبود
۱۱۵	۷- شکل دادن به برنامه درسی ملی
۱۱۶	۸- احترام به نقش اصلی معلمان و شناخته شدن آن‌ها
۱۱۶	گروه درس پژوهی و تعداد نفرات آن
۱۱۸	اصول آموزشی زیربنای درس پژوهی
۱۱۸	۱- بهبودی مستمر و تدریجی است
۱۱۹	۲- همیشه بر یادگیری دانش‌آموزان تمرکز شود
۱۲۳	۳- بر تدریس تمرکز شود
۱۲۳	۴- بهبود شرایط یادگیری
۱۲۴	۵- شرایط برای پیشرفت کاری معلمان فراهم شود
۱۲۵	۶- سیستمی طراحی شود تا تجربیات در اختیار دیگران قرار گیرد
۱۲۵	مراحل درس پژوهی
۱۲۶	۱- تبیین مسئله
۱۲۷	۲- طراحی درس
۱۲۹	۳- آموزش درس
۱۳۰	۴- ارزیابی تدریس انجام شده
۱۳۲	۵- تجدید نظر در درس
۱۳۴	۶- آموزش درس تجدید نظر شده
۱۳۴	۷- ارزیابی و بازاندیشی مجدد
۱۳۵	چالش‌های درس پژوهی

۱۳۵	.....	۱- چالش‌های راه‌اندازی درس پژوهی
۱۳۶	.....	۲- چالش‌های اجرای درس پژوهی
۱۳۷	.....	۳- چالش‌های استمرار درس پژوهی
۱۳۸	.....	۴- چالش‌های بدفهمی درس پژوهی
۱۳۸	.....	چالش‌ها و موانع اجرای درس پژوهی در ایران
۱۴۳	.....	منابع
۱۵۱	.....	پیوست‌ها
۱۶۷	.....	یک نمونه فرم خام طرح درس پژوهی

مقدمه

با توجه به رشد فزاینده‌ی علم و فن‌آوری در دنیا، نقش پژوهش روز به روز برجسته‌تر می‌شود. در این میان، کشور ما هم چند سالی است که امر پژوهش را جدی گرفته است و دولت به تشویق بیشتر و ترغیب پژوهشگران پرداخته است. در همین راستا، یکی از دغدغه‌های اساسی پژوهشگران، اساتید و دانشجویان، چگونگی نگارش مقاله و چاپ آن در مجلات معتبر می‌باشد. در چند سال تدریسی که داشته‌ام شاهد پژوهشگران توانمندی بودم که از شیوه‌های صحیح پژوهش و تحقیق آگاهی نداشتند و این مسئله مانع بزرگی برای تحقق اهداف پژوهشگرانه آنان ایجاد می‌کرد.

کتاب پژوهش و توسعه حرفه‌ای که به بحث در مورد روایت پژوهی، اقدام پژوهی و درس پژوهی می‌پردازد به عنوان یک کتاب درسی و مرجع برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، معلمان و کسانی که قصد دارند پژوهشی در زمینه‌های روایت پژوهی، اقدام پژوهی و درس پژوهی داشته باشند، نگاشته می‌شود. هدف اصلی مؤلف از نوشتن این کتاب این است که مخاطبان به ویژه دانشجویان از مراجعات مکرر به اساتید جهت رفع ابهامات پژوهشی خود بی‌نیاز شوند و یا حداقل مراجعه به اساتید را در این زمینه داشته باشند، و به راحتی بتوانند اهداف پژوهشی خود را دنبال کنند. مطالب این کتاب در سه فصل ارائه می‌شوند: فصل اول آن مربوط به روایت پژوهی، فصل دوم مربوط به اقدام پژوهی و فصل سوم مربوط به درس پژوهی می‌باشد.

جا دارد از همه عزیزانی که با راهنمایی‌های خود در نگارش این اثر یاریگر بودند تشکر و قدردانی نمایم. به ویژه از سرکار خانم دکتر فرزانه افسردیر که با صبر و حوصله، تمام کتاب را مطالعه و ایرادات نگارشی را برطرف نمودند بسیار سپاسگزارم. از خوانندگان ارجمند کتاب درخواست می‌شود انتقادات و پیشنهادهای خود را برای بهبود اثر به آدرس پست الکترونیک^۱ نویسنده ارسال نمایند.

---

^۱ . m.mak1391@yahoo.com

